Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 15. apríla 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Rovnosť zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod – Smernica 2000/43/ES – Článok 7 – Ochrana práv – Článok 15 – Sankcie – Žaloba o náhradu škody založená na tvrdení o diskriminácii – Uznanie nároku na náhradu škody žalovaným bez uznania existencie údajnej diskriminácie – Súvislosť medzi vyplatenou náhradou a údajnou diskrimináciou – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právo na účinnú súdnu ochranu – Vnútroštátne procesné pravidlá, ktoré bránia súdu rozhodujúcemu o žalobe rozhodnúť o existencii údajnej diskriminácie napriek výslovnej žiadosti žalobcu“

Vo veci C-30/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko) z 20. decembra 2018 a doručený Súdnemu dvoru 10. januára 2019, ktorý súvisí s konaním:

Diskrimineringsombudsmannen

proti

Braathens Regional Aviation AB,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredsedníčka R. Silva de Lapuerta, predsedovia komôr A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan a N. Piçarra, sudcovia T. von Danwitz (spravodajca), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, K. Jürimäe, C. Lycourgos, P. G. Xuereb, L. S. Rossi a I. Jarukaitis,

generálny advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

tajomník: C. Strömholm, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 11. februára 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Diskrimineringsombudsmannen, v zastúpení: M. Mörk, T. A. Qureshi a A. Rosenmüller Nordlander,

– Braathens Regional Aviation AB, v zastúpení: J. Josjö, C. Gullikson Dock, advokater, a J. Hettne,

– švédska vláda, v zastúpení: pôvodne H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, H. Shev a J. Lundberg, neskôr H. Eklinder, C. Meyer-Seitz a H. Shev, splnomocnené zástupkyne,

* Jazyk konania: švédčina.

– fínska vláda, v zastúpení: M. Pere, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: K. Simonsson, E. Ljung Rasmussen, G. Tolstoy a C. Valero, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 14. mája 2020,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 7 a 15 smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci žaloby podanej Diskrimineringsombudsmannen (Ombudsman pre diskrimináciu, Švédsko), konajúcim v mene cestujúceho v leteckej doprave, ktorý sa považuje za obeť diskriminácie, proti spoločnosti Braathens Regional Aviation AB (ďalej len „Braathens“), švédskej leteckej spoločnosti, ktorá uznala nárok na náhradu škody tohto cestujúceho bez toho, aby uznala existenciu údajnej diskriminácie.

Právny rámec

Právo Únie

3 Odôvodnenia 19 a 26 smernice 2000/43 znejú:

„(19) Osoby, ktoré boli predmetom diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu by mali mať primeranú právnu ochranu; Na zabezpečenie účinnejšej úrovne ochrany by mali byť združenia alebo právnické osoby [taktiež – *neoficiálny preklad*] splnomocnené začať s využitím postupov stanovených členskými štátmi súdne konania v prospech a na podporu akejkoľvek obeti, bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne procesné predpisy týkajúce sa zastupovania a obhajovania pred súdom.

…

(26) Členské štáty by mali zaviesť účinné, primerané a odradzujúce sankcie pre prípady porušenia povinností vyplývajúcich z tejto smernice.“

4 V zmysle článku 1 tejto smernice s názvom „Účel“:

„Účelom tejto smernice je ustanovenie rámca boja proti diskriminácii na základe rasy alebo etnického pôvodu, so zámerom uplatniť zásady rovnakého zaobchádzania v členských štátoch.“

5 Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Pojem diskriminácie“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Na účely tejto smernice znamená zásada rovnakého zaobchádzania to, že neexistuje žiadna priama alebo nepriama diskriminácia na základe rasy alebo etnickom pôvode.“

6 Článok 3 uvedenej smernice, nazvaný „Rozsah“, v odseku 1 písm. h) stanovuje:

„Táto smernica sa v rámci právomocí delegovaných na spoločenstvo vzťahuje na všetky osoby z verejného i súkromného sektora, vrátane verejných subjektov, pokiaľ ide o:

…

h) prístup k tovaru a službám, ktoré sú k dispozícii verejnosti, vrátane bývania, a ich poskytovanie.“

7 Článok 7 smernice 2000/43, nazvaný „Ochrana práv“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania, prípadne vrátane zmierovacích konaní smerujúcich k dodržiavaniu povinností podľa tejto smernice boli k dispozícii všetkým osobám, ktoré sa cítia poškodené nedodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania [voči nim – *neoficiálny preklad*], dokonca aj vtedy, keď sa vzťahy, v ktorých malo dôjsť k diskriminácii, už skončili.

2. Členské štáty zabezpečia, aby združenia, organizácie alebo iné právnické osoby, ktoré majú v súlade s kritériami stanovenými ich vnútroštátnymi právnymi predpismi oprávnený záujem na zabezpečení dodržiavania tejto smernice, mohli v prospech alebo na podporu žalobcu s jeho súhlasom začať akékoľvek súdne a/alebo správne konanie určené na vymáhanie plnenia povinností podľa tejto smernice.

…“

8 Článok 8 tejto smernice s názvom „Dôkazné bremeno“ stanovuje:

„1. Členské štáty prijmú v súlade so svojimi právnymi systémami nevyhnutné opatrenia, aby, akonáhle sa osoba cíti poškodená nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania a predloží súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, prislúchalo odporcovi preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

…

3. Odsek 1 sa neuplatňuje na trestné konanie.

…“

9 Článok 15 uvedenej smernice s názvom „Sankcie“ stanovuje:

„Členské štáty stanovia systém sankcií za porušovanie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sa prijali podľa tejto smernice a prijmú všetky opatrenia potrebné na ich vykonávanie. Takto stanovené sankcie, ktoré môžu obsahovať vyplácanie náhrad obetiam, musia byť účinné, primerané a odradzujúce. …“

Švédske právo

10 Podľa § 4 ods. 1 kapitoly 1 diskrimineringslagen (2008:567) [zákon o diskriminácii (2008:567)] predstavuje diskriminácia najmä situáciu, keď je osoba znevýhodnená, pretože sa s ňou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza alebo ako by sa zaobchádzalo s inou osobou v porovnateľnej situácii, ak tento rozdiel v zaobchádzaní súvisí s pohlavím, rodovou identitou alebo jej prejavom, etnickou príslušnosťou, náboženstvom alebo presvedčením, so zdravotným postihnutím, sexuálnou orientáciou alebo s vekom.

11 Podľa § 12 kapitoly 2 tohto zákona sa diskriminácie nesmie dopustiť najmä ten, kto mimo svojej súkromnej alebo rodinnej sféry poskytuje verejnosti tovary, služby alebo ubytovanie.

12 Kapitola 5 uvedeného zákona stanovuje pre každého, kto sa diskriminácie dopustí, sankcie, teda odškodnenie poškodeného zaplatením „náhrady za diskrimináciu“, preskúmanie a vyhlásenie neplatnosti zmlúv a iných právnych aktov.

13 Z § 1 druhého odseku kapitoly 6 zákona o diskriminácii vyplýva, že spory týkajúce sa uplatnenia § 12 kapitoly 2 uvedeného zákona prejednávajú všeobecné súdy podľa ustanovení rättegångsbalken (Súdny poriadok) o občianskoprávnych konaniach, v rámci ktorých je povolené urovnanie sporu zmierom.

14 Podľa § 1 kapitoly 13 tohto poriadku môže žalobca za podmienok vymenovaných v tomto ustanovení podať žalobu na plnenie, ktorou sa navrhuje, aby bola žalovanému uložená povinnosť niečo urobiť, a to konkrétne zaplatiť žalobcovi peňažnú sumu.

15 § 2 tej istej kapitoly uvedeného poriadku upravuje určovaciu žalobu. Prvý odsek tohto článku v tejto súvislosti stanovuje, že súd môže preskúmať takúto žalobu, ktorá smeruje ku konštatovaniu existencie alebo neexistencie daného právneho vzťahu, ak vo vzťahu k predmetnému právnemu vzťahu existuje neistota, ktorá poškodzuje žalobcu.

16 § 7 kapitoly 42 toho istého poriadku stanovuje, že žalovaný musí na pojednávaní bezodkladne predložiť svoju obranu. Inak sa žalovaný môže v tomto štádiu rozhodnúť, že nárok žalobcu uzná.

17 Podľa § 18 tejto istej kapitoly Súdneho poriadku súd po uznaní nárokov žalobcu zo strany žalovaného môže vydať rozsudok na základe tohto uznania nároku.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

18 V júli 2015 bol cestujúci čilského pôvodu s bydliskom v Štokholme (Švédsko), ktorý mal rezerváciu na vnútroštátny let v rámci Švédska (ďalej len „cestujúci vo veci samej“), prevádzkovaný leteckou spoločnosťou Braathens, podrobený dodatočnej bezpečnostnej kontrole na základe rozhodnutia kapitána lietadla.

19 Ombudsman pre diskrimináciu podal na Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm, Švédsko) žalobu, ktorou sa domáhal, aby bola spoločnosti Braathens uložená povinnosť zaplatiť cestujúcemu vo veci samej odškodnenie vo výške 10 000 švédskych korún (SEK) (približne 1 000 eur) z dôvodu diskriminačného správania tejto leteckej spoločnosti voči tomuto cestujúcemu.

20 Na podporu svojej žaloby ombudsman pre diskrimináciu v podstate tvrdil, že uvedený cestujúci bol priamo diskriminovaný v rozpore s § 12 kapitoly 2 a § 4 kapitoly 1 zákona o diskriminácii zo strany spoločnosti Braathens, ktorá ho považovala za Araba a z tohto dôvodu ho podrobila dodatočnej bezpečnostnej kontrole. Braathens preto znevýhodnila cestujúceho vo veci samej tým, že z dôvodov týkajúcich sa fyzického vzhľadu a etnickej príslušnosti s ním zaobchádzala menej priaznivo ako s inými cestujúcimi, ktorí sa nachádzajú v porovnateľnej situácii.

21 Braathens pred Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm) súhlasila s tým, že zaplatí požadovanú sumu ako náhradu za diskrimináciu, avšak neuznala existenciu akejkoľvek diskriminácie. Ombudsman pre diskrimináciu pred týmto súdom namietal proti tomu, aby bolo rozhodnuté na základe uznania nároku zo strany spoločnosti Braathens bez vecného preskúmania údajnej diskriminácie.

22 Uvedený súd vo svojom rozsudku uložil spoločnosti Braathens povinnosť zaplatiť požadovanú sumu zvýšenú o úroky, ako aj povinnosť nahradiť trovy konania. Konštatoval, že o sporoch týkajúcich sa občianskych práv a povinností, na ktoré sa vzťahuje dispozičná sloboda účastníkov konania, tak ako to je v prejednávanej veci, sa musí v prípade uznania nároku žalobcu na náhradu škody rozhodnúť bez vecného preskúmania, pričom súd bol uznaním nároku zo strany spoločnosti Braathens viazaný. Okrem toho ten istý súd z dôvodu tohto uznania vyhlásil za neprípustné návrhy ombudsmana pre diskrimináciu smerujúce k tomu, aby bol vydaný určovací rozsudok, ktorým sa v prvom rade konštatuje, že táto letecká spoločnosť je povinná zaplatiť uvedenú sumu z dôvodu jej diskriminačného správania, alebo subsidiárne, že cestujúci vo veci samej bol diskriminovaný zo strany spoločnosti Braathens.

23 Ombudsman pre diskrimináciu po tom, čo neúspešne podal proti rozsudku Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm) odvolanie na Svea hovrätt (Odvolací súd Štokholm, Švédsko), podal proti rozsudku tohto posledného uvedeného súdu dovolanie na vnútroštátny súd, Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko). V rámci tohto dovolania navrhol, aby tento súd zrušil tento rozsudok, zrušil rozsudok Stockholms tingsrätt (Súd prvého stupňa Štokholm) a vrátil vec tomuto súdu na meritórne preskúmanie aspoň jedného z dvoch žalobných návrhov smerujúcich k vydaniu určovacieho rozsudku. Braathens navrhla zamietnuť návrhy ombudsmana pre diskrimináciu.

24 Vnútroštátny súd uvádza, že cieľom zákona o diskriminácii je najmä prebrať rôzne akty Únie, vrátane smernice 2000/43, a jeho cieľom je umožniť, ako vyplýva z prípravných prác k tomuto zákonu, uloženie vysokých a odradzujúcich sankcií v prípade diskriminácie. Konkrétne náhrada za diskrimináciu zodpovedá sankcii v zmysle článku 15 tejto smernice a mala by byť v každom jednotlivom prípade stanovená tak, aby predstavovala primerané odškodnenie pre obeť a podieľala sa na boji proti diskriminácii v spoločnosti. Plní tak dvojitú funkciu nápravy a prevencie.

25 Vnútroštátny súd dodáva, že podľa ustanovení Súdneho poriadku môže žalovaný uznať návrh žalobcu na náhradu bez toho, aby bol povinný uviesť dôvody tohto uznania, ani sa oprieť o dôvod uvedený žalobcom, ani uznať existenciu údajnej diskriminácie. Cieľom takéhoto uznania nároku v praxi je ukončenie konania bez toho, aby bolo potrebné pokračovať v preskúmaní veci, keďže súd musí vydať rozsudok odôvodnený týmto samotným uznaním. Pokiaľ ide o určovaciu žalobu, tá sa môže týkať len existencie alebo neexistencie právneho vzťahu medzi účastníkmi sporu, s vylúčením najmä čisto skutkových okolností. Okrem toho prináleží súdu posúdiť, či je jej preskúmanie vhodné.

26 Vnútroštátny súd uvádza, že vo veci samej súd prvého stupňa a odvolací súd vydali rozhodnutia, ktorými bola spoločnosti Braathens uložená povinnosť zaplatiť náhradu požadovanú cestujúcim vo veci samej na základe uznania zo strany spoločnosti Braathens nároku tohto cestujúceho. Tieto súdy sa domnievajú, že v dôsledku tohto uznania nároku nie je viac možné skúmať otázku existencie uvádzanej diskriminácie v rámci návrhov smerujúcich k vydaniu určujúceho rozsudku.

27 Högsta domstolen (Najvyšší súd) sa však pýta na súlad vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej s požiadavkami článku 15 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty, ktorý každému zaručuje právo na účinnú súdnu ochranu. Tento súd sa v tejto súvislosti pýta, či v prípade uznania nároku žalobcu na náhradu žalovaným musí mať súd, aby zaistil v súlade s článkom 7 tejto smernice ochranu práv vyplývajúcich z tejto smernice, možnosť preskúmať otázku existencie diskriminácie na návrh účastníka konania, ktorý sa domnieva, že bol predmetom tejto diskriminácie, a či odpoveď na túto otázku závisí od toho, či údajný pôvodca diskriminácie uzná alebo neuzná túto diskrimináciu.

28 Za týchto okolností Högsta domstolen (Najvyšší súd) rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Na účely splnenia požiadavky článku 15 [smernice 2000/43] na účinné, primerané a odradzujúce sankcie musí členský štát, pokiaľ to poškodená osoba navrhne vo veci týkajúcej sa porušenia zákazu upraveného v uvedenej smernici, v ktorej poškodená osoba požaduje náhradu za diskrimináciu, vždy preskúmať, či k diskriminácii došlo – a v prípade potreby konštatovať diskrimináciu – bez ohľadu na to, či osoba, ktorej je diskriminácia vytýkaná, existenciu diskriminácie uznala alebo neuznala?“

O prejudiciálnej otázke

29 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 7 a 15 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bráni súdu rozhodujúcemu o žalobe o náhradu škody založenej na tvrdení o diskriminácii zakázanej touto smernicou preskúmať návrh na určenie existencie tejto diskriminácie, ak žalovaný súhlasí s vyplatením požadovanej náhrady bez toho, aby uznal existenciu uvedenej diskriminácie.

30 Na úvod treba pripomenúť, že smernica 2000/43 má za cieľ v súlade s jej článkom 1 stanoviť rámec pre boj proti diskriminácii na základe rasy alebo etnického pôvodu so zámerom uplatniť zásadu rovnosti zaobchádzania v členských štátoch. Táto smernica predstavuje v hmotnoprávnych oblastiach jej pôsobnosti konkrétne vyjadrenie zásady zákazu diskriminácie na základe rasy a etnického pôvodu, ktorá je zakotvená v článku 21 Charty (rozsudok zo 16. júla 2015, ČEZ Razpredelenie Bălgarija, C-83/14, EU:C:2015:480, bod 72 a citovaná judikatúra).

31 Je nesporné, že spor vo veci samej patrí do vecnej pôsobnosti smernice 2000/43, pretože sa týka údajne diskriminačného správania z dôvodu etnického alebo rasového pôvodu prijatého v súvislosti s prístupom k službe, ktorá je k dispozícii verejnosti v zmysle článku 3 ods. 1 písm. h) tejto smernice.

32 Ako vyplýva z odôvodnenia 19 smernice 2000/43, osoby, ktoré boli predmetom diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu, by mali mať primeranú právnu ochranu a na zabezpečenie účinnejšej úrovne ochrany by mali byť združenia alebo právnické osoby tiež splnomocnené začať, s využitím postupov stanovených členskými štátmi, súdne konania v prospech a na podporu akejkoľvek obete. Okrem toho podľa odôvodnenia 26 tejto smernice by členské štáty mali zabezpečiť účinné, primerané a odradzujúce sankcie pre prípad porušenia záväzkov vyplývajúcich z uvedenej smernice.

33 V tejto súvislosti článok 7 ods. 1 smernice 2000/43 stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania na zabezpečenie dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania zakotvenej v tejto smernici boli dostupné všetkým osobám, ktoré sa cítia poškodené nedodržaním tejto zásady. Týmto spôsobom toto ustanovenie potvrdzuje právo na účinnú súdnu ochranu zakotvené v článku 47 Charty.

34 Okrem toho z článku 7 ods. 2 smernice 2000/43 vyplýva, že združenia, organizácie alebo iné právnické osoby, ktoré majú v súlade s kritériami stanovenými ich vnútroštátnymi právnymi predpismi oprávnený záujem na zabezpečení dodržiavania tejto smernice, môžu v prospech alebo na podporu poškodeného s jeho súhlasom začať akékoľvek súdne konanie určené na vymáhanie plnenia povinností podľa tejto smernice. Tento článok 7 ods. 2 teda predstavuje v posudzovanej oblasti špecifikáciu práva na účinnú súdnu ochranu zaručeného v článku 47 Charty.

35 Dodržiavanie zásady rovnosti teda vyžaduje, pokiaľ ide o osoby, ktoré sa domnievajú, že boli diskriminované na základe rasy alebo etnického pôvodu, aby bola zaručená účinná súdna ochrana ich práva na rovnosť zaobchádzania, či už tieto osoby konajú priamo alebo prostredníctvom združenia, organizácie alebo právnickej osoby, ako je uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku (pozri analogicky rozsudok z 8. mája 2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, bod 62).

36 Navyše článok 15 smernice 2000/43 stanovuje, že členské štáty určia režim sankcií uplatňovaných pri porušení vnútroštátnych ustanovení prijatých podľa tejto smernice a prijmú všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie uplatňovania takýchto sankcií. Hoci tento článok nestanovuje konkrétne sankcie, uvádza, že takéto sankcie, medzi ktoré môže patriť vyplácanie náhrad obetiam, musia byť účinné, primerané a odradzujúce.

37 Uvedený článok 15 tak ukladá členským štátom povinnosť zaviesť do svojich vnútroštátnych právnych poriadkov dostatočne účinné opatrenia na dosiahnutie cieľa smernice 2000/43 a zabezpečiť, že na tieto opatrenia sa možno účinne odvolávať pred vnútroštátnymi súdmi, a to aj zo strany združení, organizácií alebo právnickej osoby, ako je uvedené v článku 7 ods. 2 tejto smernice, aby bola súdna ochrana skutočná a účinná, pričom im ponecháva voľnosť vybrať si medzi rôznymi riešeniami vhodnými na dosiahnutie tohto cieľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júla 2008, Feryn, C-54/07, EU:C:2008:397, body 37 a 38).

38 V tejto súvislosti musí systém sankcií zavedený na účely prebratia článku 15 smernice 2000/43 do právneho poriadku členského štátu súbežne s opatreniami prijatými na zavedenie článku 7 tejto istej smernice zabezpečiť skutočnú a účinnú právnu ochranu práv, ktoré z nej vyplývajú. Sankcie musia byť primerané závažnosti porušení, ktoré postihujú, najmä zabezpečením skutočne odrádzajúceho účinku, pričom musia dodržiavať všeobecnú zásadu proporcionality (pozri analogicky rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, bod 63).

39 Pokiaľ je peňažná náhrada opatrením použitým v prípade konštatovania existencie diskriminácie, toto opatrenie musí byť primerané v tom zmysle, že musí umožňovať úplnú náhradu škody skutočne vzniknutej v dôsledku predmetnej diskriminácie v súlade s platnými vnútroštátnymi predpismi (pozri analogicky rozsudok zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, bod 33 a citovanú judikatúru). Naopak sankciu, ktorá je iba symbolická, nemožno považovať za zlučiteľnú so správnym a účinným vykonaním smernice 2000/43 (pozri analogicky rozsudok z 25. apríla 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, bod 64).

40 V prejednávanej veci z údajov uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že podľa vnútroštátneho práva, ktoré preberá najmä smernicu 2000/43, môže každá osoba, ktorá sa považuje za obeť diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu, podať žalobu smerujúcu k uloženiu sankcie, ktorou je „náhrada za diskrimináciu“. Vnútroštátna právna úprava dotknutá vo veci samej stanovuje, že ak sa žalovaný rozhodne uznať nárok žalobcu na náhradu, súd, na ktorý bola podaná táto žaloba, uloží žalovanému povinnosť zaplatiť sumu požadovanú týmto žalobcom ako náhradu škody.

41 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však tiež vyplýva, že k takému uznaniu – ktoré je podľa tejto vnútroštátnej právnej úpravy právne záväzné pre súd a má za následok ukončenie konania – môže dôjsť bez toho, aby žalovaný uznal existenciu údajnej diskriminácie, alebo dokonca, ako vo veci samej, ak ju výslovne popiera. V takejto situácii vnútroštátny súd vydá rozsudok založený na tomto uznaní, pričom z tohto rozsudku nie je možné vyvodiť nijaké konštatovanie o existencii údajnej diskriminácie.

42 Z toho vyplýva, že v takejto situácii má súhlas žalovaného za následok, že povinnosť žalovaného zaplatiť náhradu požadovanú žalobcom nesúvisí s uznaním existencie údajnej diskriminácie zo strany žalovaného alebo s jej konštatovaním príslušným súdom. Okrem toho a predovšetkým, dôsledkom takéhoto uznania je zabrániť súdu rozhodujúcemu o žalobe vyjadriť sa k existencii údajnej diskriminácie, hoci táto diskriminácia je príčinou návrhu na náhradu škody, a preto je neoddeliteľnou súčasťou tejto žaloby.

43 Pokiaľ ide o určovaciu žalobu upravenú vnútroštátnou právnou úpravou, o ktorú ide vo veci samej, z údajov uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že neumožňuje zabezpečiť osobe, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie zakázanej smernicou 2000/43, právo na preskúmanie a prípadné konštatovanie existencie údajnej diskriminácie súdom. Podľa tejto právnej úpravy sa totiž

určovacia žaloba nemôže týkať výlučne skutkových okolností a jej prípustnosť podlieha rozhodnutiu súdu, ktorý začal konanie, ktoré je založené na vyvážení predmetných záujmov, a to najmä záujmu žalobcu na konaní, ako aj nepríjemností, ktoré táto žaloba môže spôsobiť žalovanému.

44 Z toho vyplýva, že podľa vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej v prípade uznania nároku na vyplatenie požadovanej náhrady zo strany žalovaného bez toho, aby uznal údajnú diskrimináciu, žalobca nemôže dosiahnuť, aby občianskoprávny súd rozhodol o existencii uvedenej diskriminácie.

45 Treba konštatovať, že takáto vnútroštátna právna úprava porušuje požiadavky stanovené v článkoch 7 a 15 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty.

46 Po prvé, ako totiž vyplýva z bodov 33 až 35 tohto rozsudku, konania uvedené v článku 7 tejto smernice majú za cieľ umožniť uplatnenie práv založených na zásade rovnosti zaobchádzania s každou osobou, ktorá sa cíti byť obeťou diskriminácie na základe rasy alebo etnického pôvodu, ako aj zabezpečiť jej dodržiavanie. Z toho teda nevyhnutne vyplýva, že ak žalovaný neuzná namietanú diskrimináciu, musí mať táto osoba možnosť dosiahnuť, aby súd rozhodol o prípadnom porušení práv, ktorých dodržiavanie sa tieto konania snažia zabezpečiť.

47 V dôsledku toho samotné vyplatenie peňažnej sumy, aj keď je požadovaná žalobcom, nemôže zabezpečiť účinnú súdnu ochranu osoby, ktorá sa domáha určenia existencie porušenia jej práva na rovnosť zaobchádzania vyplývajúceho z uvedenej smernice, najmä ak prvoradý záujem tejto osoby nie je ekonomický, ale snaží sa preukázať existenciu skutkov vytýkaných žalovanému, ako aj ich právnu kvalifikáciu.

48 Po druhé vnútroštátna právna úprava vo veci samej naráža tak na nápravnú funkciu, ako aj odradzujúcu funkciu, ktorú musia mať sankcie stanovené členskými štátmi podľa článku 15 smernice 2000/43 v prípade porušenia vnútroštátnych ustanovení preberajúcich túto smernicu.

49 V tejto súvislosti a ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 83 a 84 svojich návrhov, zaplatenie peňažnej sumy nestačí na splnenie nárokov osoby, ktorá má v úmysle ako náhradu vzniknutej nemajetkovej ujmy prednostne dosiahnuť uznanie, že bola obeťou diskriminácie, takže nemožno usudzovať, že zaplatenie peňažnej sumy plní v tejto súvislosti uspokojivú nápravnú funkciu. Rovnako povinnosť zaplatiť peňažnú sumu nemôže zabezpečiť skutočne odrádzajúci účinok vo vzťahu k pôvodcovi diskriminácie tým, že ho nabáda k tomu, aby nezopakoval svoje diskriminačné správanie, a predchádza tak novej diskriminácii zo strany žalovaného, pokiaľ, ako v prejednávanej veci, žalovaný popiera existenciu akejkoľvek diskriminácie, ale z hľadiska nákladov a dobrého mena považuje za výhodnejšie zaplatiť náhradu požadovanú žalobcom, pričom sa tým vyhne konštatovaniu diskriminácie zo strany vnútroštátneho súdu.

50 Predchádzajúcu analýzu nemožno spochybniť možnosťou, na ktorú sa odvoláva švédska vláda, začať trestné konanie, ktoré by osobe, ktorá sa považuje za obeť diskriminácie zakázanej smernicou 2000/43, umožnilo, aby trestný súd konštatoval a sankcionoval túto diskrimináciu. Takéto trestné konanie vzhľadom na vlastné ciele, ktoré sleduje, ako aj obmedzenia s ním spojené, totiž neumožňuje napraviť nesúlad občianskoprávnych procesných prostriedkov s požiadavkami tejto smernice.

51 Osobitne treba uviesť, ako uviedol generálny advokát v bodoch 118 až 120 svojich návrhov, že takéto trestné konanie je založené na pravidlách v oblasti dôkazného bremena a vykonávania dôkazov, ktoré nezodpovedajú pravidlám zakotveným v článku 8 smernice 2000/43, ktoré sú priaznivejším pre túto osobu. Uvedený článok 8 vo svojom odseku 1 stanovuje, že akonáhle uvedená osoba predloží súdu alebo inému príslušnému orgánu skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, prislúcha odporcovi preukázať, že nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Ten istý článok 8 vo svojom odseku 3 naopak stanovuje, že jeho odsek 1 sa neuplatňuje na trestné konania.

52 Po tretie na rozdiel od toho, čo tvrdí Braathens, ani zásady alebo procesné úvahy, akými sú dispozičná zásada, zásada hospodárnosti konania a snaha uprednostniť urovnanie sporov zmierom, nemôžu odôvodniť výklad odlišný od toho uvedeného v predchádzajúcich bodoch.

53 Na jednej strane totiž na rozdiel od urovnania sporu zmierom, ako je uvedené v článku 7 ods. 1 smernice 2000/43, ktorý umožňuje každému účastníkovi konania zachovať si voľné nakladanie so svojimi nárokmi, vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, má za následok prenesenie kontroly nad sporom na žalovaného tým, že mu umožňuje uznať návrh na náhradu škody podaný žalobcom bez toho, aby uznal existenciu údajnej diskriminácie, prípadne ju výslovne poprie, pričom v takom prípade žalobca už nemôže požadovať, aby súd, ktorý začal konanie, rozhodol o dôvode návrhu, alebo namietať proti ukončeniu konania začatého na jeho návrh.

54 Na druhej strane súd, na ktorý bola takáto žaloba podaná, nijako neporušuje dispozičnú zásadu, ak napriek súhlasu žalovaného s vyplatením náhrady požadovanej žalobcom skúma vzhľadom na tvrdenie žalobcu, na ktorom je založená táto žaloba, existenciu alebo neexistenciu tejto diskriminácie, ak žalovaný túto diskrimináciu neuzná, ba dokonca ju popiera. Takéto preskúmanie sa teda bude týkať dôvodu nároku žalobcu na náhradu škody, ktorý patrí do predmetu sporu vymedzeného touto žalobou, a to tým skôr, ak ako v prejednávanej veci daný žalobca výslovne požiadal v rámci uvedenej žaloby o konštatovanie takejto diskriminácie.

55 Po štvrté treba pripomenúť, ako tvrdí Braathens, že je pravda, že právo Únie v zásade nezaväzuje členské štáty, aby pred svojimi vnútroštátnymi súdmi zaviedli na účely zabezpečenia ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, iné právne prostriedky než tie, ktoré stanovuje vnútroštátne právo (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, bod 40, ako aj z 24. októbra 2018, XC a i., C-234/17, EU:C:2018:853, bod 51).

56 Vzhľadom na to stačí konštatovať, že v prejednávanej veci dodržiavanie práva Únie nezachádza až tak ďaleko, aby ukladalo zavedenie nového právneho prostriedku, ale obmedzuje sa na to, že od vnútroštátneho súdu vyžaduje, aby odmietol uplatniť procesné pravidlo, podľa ktorého súd, na ktorý bola podaná žaloba o náhradu škody v súlade s vnútroštátnym právom, osobou, ktorá sa považuje za obeť diskriminácie, nemôže rozhodnúť o existencii tejto diskriminácie, a to len z dôvodu, že žalovaný súhlasil s tým, že žalobcovi zaplatí požadovanú náhradu škody, avšak neuznal existenciu uvedenej diskriminácie, a to z dôvodu nesúladu tohto pravidla nielen s článkami 7 a 15 smernice 2000/43, ale aj článkom 47 Charty.

57 V tejto súvislosti treba na jednej strane pripomenúť, že ako bolo uvedené v bode 38 tohto rozsudku, články 7 a 15 smernice 2000/43 majú za cieľ zabezpečiť skutočnú a účinnú súdnu ochranu práva na rovnosť zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, ktoré vyplýva z tejto smernice. Z toho vyplýva, že tieto články iba konkretizujú právo na účinnú súdnu ochranu, ako ho zaručuje článok 47 Charty, ktorý je sám osebe postačujúci a nemusí byť spresnený ustanoveniami práva Únie alebo vnútroštátnym právom na to, aby bolo jednotlivcom priznané samostatne uplatniteľné právo (rozsudok zo 17. apríla 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, body 76 až 78).

58 Na druhej strane podľa zásady prednosti práva Únie je každý vnútroštátny súd, pokiaľ nemôže vnútroštátnu právnu úpravu vyložiť v súlade s požiadavkami práva Únie, pri rozhodovaní v rámci svojej právomoci povinný ako orgán členského štátu neuplatniť v spore, ktorý mu bol predložený, žiadne vnútroštátne ustanovenie odporujúce ustanoveniu práva Únie, ktoré má priamy účinok (pozri v tomto zmysle rozsudok z 24. júna 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, body 53 a 61, ako aj citovanú judikatúru).

59 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že články 7 a 15 smernice 2000/43 v spojení s článkom 47 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bráni súdu rozhodujúcemu o žalobe o náhradu škody založenej na

tvrdení o diskriminácii zakázanej touto smernicou preskúmať návrh na určenie existencie tejto diskriminácie, ak žalovaný súhlasí s vyplatením požadovanej náhrady, bez toho, aby uznal existenciu uvedenej diskriminácie. Je úlohou vnútroštátneho súdu, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami, aby v rámci svojich právomocí zabezpečil osobám podliehajúcim súdnej právomoci právnu ochranu vyplývajúcu z článku 47 Charty, pričom v prípade potreby neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátnej právnej úpravy.

O trovách

60 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Články 7 a 15 smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá bráni súdu rozhodujúcemu o žalobe o náhradu škody založenej na tvrdení o diskriminácii zakázanej touto smernicou preskúmať návrh na určenie existencie tejto diskriminácie, ak žalovaný súhlasí s vyplatením požadovanej náhrady, bez toho, aby uznal existenciu uvedenej diskriminácie. Je úlohou vnútroštátneho súdu, ktorý rozhoduje o spore medzi jednotlivcami, aby v rámci svojich právomocí zabezpečil osobám podliehajúcim súdnej právomoci právnu ochranu vyplývajúcu z článku 47 Charty základných práv, pričom v prípade potreby neuplatní akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátnej právnej úpravy.

Podpisy